

KOBİ'lerin Ev Ödevi: BASEL II

Burçe BUDANUR

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemiz ekonomisinde KOBİ'lerin önemi büyüktür.

Ülkemizde istihdamın yarısına yakını KOBİ'lerde çalışıyor.

Üretimin yüzde 40'lık bir bölümü KOBİ'ler tarafından gerçekleştiriliyor.

Büyük şirketlere kıyasla KOBİ'ler daha esnek bir yapıya sahipler ve bu esneklik onların değişikliklere ve yeniliklere daha çabuk ve kolay uyum sağlamalarına olanak veriyor.

KOBİ'ler aynı zamanda ürün farklılaşmasında da önemli rol oynuyorlar.

Büyük işletmelere ara mal sağlayarak üretime katkıda bulunuyorlar ve girişimciliği teşvik ederek de ülke ekonomisinin gelişmesinde katalizör görevi yapıyorlar.

Basel II düzenlemesi, ülkemiz ekonomisinde büyük öneme sahip olmalarından dolayı, Bankaların yanı sıra KOBİ'leri de oldukça yakından ilgilendiriyor.

Çünkü Basel II'ye göre ülkemizdeki mevcut KOBİ tanımlaması değişiyor.

Basel II kriterleri çerçevesinde KOBİ demek "Yıllık cirosu 50 milyon avronun altında olan kuruluşlar" demek.

Ülkemizde ise farklı kurumlar KOBİ'yi farklı tanımlıyordu.

AB uyum sürecinde ise kobilere yönelik olarak tek bir yasal tanımlama yapılması zorunluluğu bulunuyordu.

Bu ihtiyaçtan hareketle Sanayi ve Ticaret Bakanlığı bir yönetmelik hazırladı.

Bu yönetmelik Bakanlar Kurulu'nun 19.10.2005 tarih ve 2005/9617 sayılı kararı ile Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdi.

Yönetmelikten önce;

- KOSGEB'e göre çalışan sayısı 150 kişi ve altında olan ve imalat sanayinde faaliyet gösteren işletmeler KOBİ olarak anılıyordu.

- Halk Bankası ise KOBİ'yi imalat yapan, 250 ve altında çalışanı bulunan ve sabit yatırım tutarı bir buçuk milyon YTL'nin altında olan firmalar olarak tanımlıyordu.
- Dış Ticaret Müsteşarlığı'na göre ise 200 kişi ve altında işçi istihdam eden ve sabit yatırım tutarı 2 milyon dolar'ın altında olan imalat sektöründeki firmalar KOBİ olarak nitelendiriliyordu.
- Hazine Müsteşarlığı KOBİ'nin faaliyet alanını imalatın yanında tarım, turizm, sağlık, eğitim, madencilik ve yazılım geliştirme olarak genişletiyor ve 250 kişi ve altında çalışanı bulunan ve sabit yatırım tutarı 950.000 YTL'nin altında olan işletmelere KOBİ sıfatını uygun görüyordu.

Görüldüğü gibi geçtiğimiz seneye kadar KOBİ tanımı ülkemizde bir standarda bağlanmamış durumdaydı.

Yönetmelik önümüzdeki Mayıs ayından itibaren yürürlüğe girecek.

Yönetmeliğe göre işletmeler;

- Mikro,
- Küçük ve
- Orta boy

işletmeler olarak üçe ayrılıyor.

İşletmenin sınıflandırması çalışan sayısı, sermaye ve ciro kriterlerine göre yapılıyor.

Buna göre;

- İşçi sayısı 10'dan az ve cirosu 1 milyon YTL'den az olan işletmeler **mikro ölçekli işletme**,
- İşçi sayısı 50'dan az ve cirosu 5 milyon YTL'den az olan işletmeler **küçük ölçekli işletme** ve
- İşçi sayısı 250'dan az ve cirosu 25 milyon YTL'den az olan işletmeler **orta ölçekli işletme**

olarak tanımlanıyor.

Ancak 2008'den itibaren ülkemizde KOBİ tanımı Basel II kriteri dikkate alınarak yapılacak.

Böylece Türkiye'deki KOBİ tablosu tamamen değişecek.

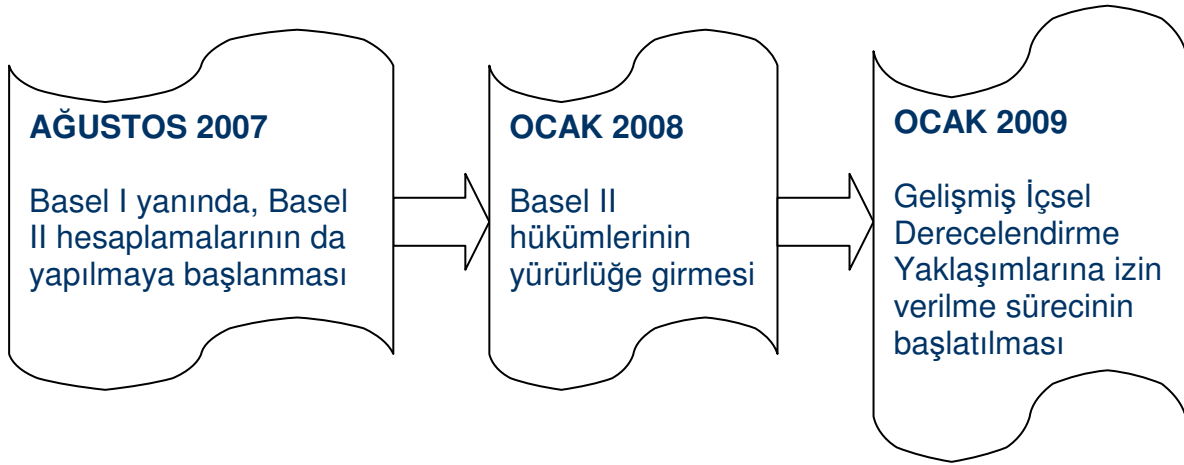

Basel II kapsamında, 50 milyon avronun altında yıllık cirosu olan şirketler göz önüne alındığında, ülkemizde ancak 1.000 şirket KOBİ ölçeğinin üstünde kalabiliyor.

Yani ülkemizdeki işletmelerin çoğunluğu KOBİ statüsüne geçecek.

Ülkemiz Basel II standartlarını 2008'de uygulamaya başlamak zorunda olsa da AB ülkeleri 2007'de uygulayacağı için AB'den fon sağlayan bankalarımız 2007'den itibaren kendi fonlama maliyetleri açısından bu kriterlere dikkat etmek durumunda kalacak.

BASEL II'NİN ÜLKEMİZDE UYGULAMAYA GEÇİŞ SÜRECİ

Bilindiği gibi; Basel II kriterleri bankaların üstlendikleri riskleri garanti altına alacak şekilde öz sermayelerini güçlendirilmelerini ve riskleri azaltacak şekilde kredi karşılığı sağlam teminatlar aramalarını zorunlu kılıyor.

Standarda uyum bankaların kaynak ve kredi maliyetlerinde artışa yol açacak.

Bankalardan finansman sağlamak isteyen KOBİ'leri de şeffaf bilanço hazırlama ve bir dizi bürokratik işlem zorunluluğu ile karşı karşıya bırakacak.

Bu çerçevede bankalar, kredi talep eden firmalardan bağımsız denetim kuruluşlarınca hazırlanmış reyting raporu isteyecek ve kredinin maliyeti de reytingin derecesine göre oluşacak.

Bu nedenle, KOBİ tanımlamasının önem kazandığı ilk husus kredilerin hangi portföyde sınıflandırılacağına belirleneceği dönem.

Bankalar tarafından şirketlere sunulan krediler farklı özelliklerine göre farklı portföylere dahil edilecek.

Standarda göre temel olarak iki ayrı portföy yer alıyor.

Bunlar;

- Kurumsal portföy ve

- Perakende portföy

Örneğin Basel II kriterlerine göre bir KOBİ bir bankadan ;

- **1 milyon avronun altında** kredi kullanırsa ve söz konusu toplam kredi perakende portföyün önemli bir kısmını teşkil etmiyorsa (Basel Komitesinin bu şartın sağlanması için verdiği örnek kriter toplam kredi tutarının perakende portföyün binde 2'sini aşmamasıdır.) "**Perakende-KOBİ**" olarak

- **1 milyon avronun üzerinde** kredi kullanırsa "**Kurumsal-KOBİ**" olarak

dikkate alınacak ve farklı risk ağırlıklarına tabi tutulacak.

Kurumsal KOBİ'nin risk ağırlığı **bağımsız denetleme kurumunun derecelendirme notuna** göre belirlenecek.

- Derecelendirme Notu AAA'dan AA-ye kadar olan Kurumsal KOBİ'lerin risk ağırlığı yüzde 20,
- Derecelendirme Notu A+'dan A-ye kadar olan Kurumsal KOBİ'lerin risk ağırlığı yüzde 50,
- Derecelendirme Notu BBB+'dan BB-ye kadar olan Kurumsal KOBİ'lerin risk ağırlığı yüzde 100,
- Derecelendirme Notu BB-'den düşük olan Kurumsal KOBİ'lerin risk ağırlığı yüzde 150,
- Derecelendirilmemiş Kurumsal KOBİ'lerin risk ağırlığı ise yüzde 100

olarak alınacak.

KREDİ DEĞERLİLİĞİ*	AAA/AA-	A+/A-	BBB+/BB-	BB-'NİN ALTI	DERECESİZ
RİSK AĞIRLIĞI	% 20	% 50	% 100	% 150	% 100

Perakende KOBİ'nin risk ağırlığı ise standarda bağlanarak yüzde 75 olarak belirlenecek.

Basel II kapsamında, bankalar bu risk ağırlıkları da dahil olmak üzere risk odaklı kredi fiyatlaması yapacaklar.

Kredi kullananın riskliliğini ifade eden risk ağılıklarının yanı sıra, kredi işleminin kendi riskliliği de göz önünde bulundurulacak.

Yani kredi fiyatlandırılması yaparken bankalar kredinin;

- Türünü,
- Para birimini,
- Vadesini ve
- Teminat yapısını

değerlendirerek kredi işleminin riskini belirleyecekler.

Tabii ki, tüm bu riskler kredi maliyetini doğrudan etkileyecek.

Örneğin, kredi kullanılacak KOBİ'nin derecelendirme notu yüksekse:

- Banka daha az risk alacak,
- Kullandığı krediye karşılık daha az sermaye bulduracak ve
- Daha az kaynağını atıl durumda bırakacak.

Bu nedenle, kredinin maliyeti de azalacak.

KOBİ'lerin kredi maliyeti düşük olan kredilerden faydalanmaları için göz önünde bulundurmaları gerekenler arasında

- KOBİ özsermayesinin güçlü olması,
- Mali tabloların şeffaf olması,
- Bilançoda zarar yer almaması,
- Kayıtdışı işlemlerin bulunmaması ve
- Basel II çerçevesindeki teminatları bulundurmaları

yer alıyor.

Basel II'de dikkate alınan teminat türleri arasında,

- Nakit, mevduat veya mevduat sertifikası,
- Altın,

- Borçlanma senetleri,
- İMKB 100 hisse senetleri,
- Yatırım fonları,
- Ana endeks dışında, ancak organize piyasalarda işlem gören senetler,
- Ana endeks dışında, ancak organize piyasalarda işlem gören senetleri de kapsamakta olan fonlar ve
- Gayrimenkul ipoteği

sayılabilir.

Bankalar bu teminatları kredi riskini azaltmak ve böylelikle kredi maliyetini düşürmek amacıyla talep edecekler.

Ancak görüldüğü üzere, mevcut mevzuatta kabul gören birçok teminat Basel II standartları kapsamında uygun bulunmayacaktır.

Daha önce de belirttiğim gibi Basel II'nin getirdiği düzenlemelerin ülkemizde 2008 yılında yürürlüğe girmesi planlanıyor.

Ancak KOBİ'ler değişim amacıyla yatırım yapmaya başlamak için 2008'i beklememeli.

Bunun yerine nerede eksiklikleri bulunduğunu analiz ederek iş planlarını hazırlamalı.

KOBİ'ler Basel-II'ye hazırlık sürecini Avrupa Birliği normlarına uyum çerçevesinde ele almalı ve uluslararası arenada rekabet edeceklerini de göz önünde bulundurmaları. Bu kapsamda KOBİ'ler;

- Esas faaliyet konularında çalışarak,
- Sermaye yapılarını güçlendirerek,
- Finansal performansları kadar yönetim performanslarına da dikkat ederek,
- Kayıt dışı işlemlerini kayıt içine alarak,
- Faaliyetlerinden doğan risklerini etkin bir biçimde yöneterek,
- Basel II'nin öngördüğü teminat yapısına şimdiden uyum sağlayarak,

- Uluslararası kabul görmüş standartlarda, güvenilir ve şeffaf mali tablolar hazırlayarak,
- Özellikle raporlama ve veri tabanı konularında teknolojiye gerekli yatırımları yaparak,
- Kurumsal yönetim kültürünü en üst yöneticiden tüm çalışanlara kadar benimsenmesini sağlayarak,
- Risk yönetimi konusunda uzmanlaşmayı sağlamak üzere nitelikli insan kaynağına yatırım yaparak ve
- Karar almada her türlü riskin dikkate alınmasını sağlayan bir sistem kurarak

Basel II'ye hazırlıklarını hızlandırmalı ve küçüklüklerinin kendilerine sağladığı esneklik ve uyum kabiliyetini en iyi şekilde değerlendirmeli, değişimi önceden görüp rekabet avantajı sağlamalı.

KAYNAKLAR:

- 10 Soruda Yeni Basel Sermaye Uzlaşısı, BDDK, Ocak 2005
- Basel II'nin KOBİ Kredilerine Muhtemel Etkileri, Ayhan Yüksel, BDDK, Ağustos 2005
- Basel II :Uygulamalarının KOBİ'lere Etkileri, Şekerbank, Haziran 2005
- Basel II Uygulamasının Kobi'lere Etkileri, Mustafa SAVAŞ, T. Halkbankası A.Ş.